

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування

Кафедра державного управління, документознавства
та інформаційної діяльності

06-14-100М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання практичних завдань та самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«Формування регіонального бюджету» для здобувачів вищої
освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною
програмою «Публічне управління та адміністрування»
спеціальності «Публічне управління та адміністрування»
денної та заочної форм навчання

Рекомендовано науково-
методичною радою
з якості ННІЕМ
Протокол № 1
від 04.01.2021 р.

Рівне – 2021

Методичні вказівки до виконання практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Формування регіонального бюджету» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Публічне управління та адміністрування» спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» денної та заочної форм навчання [Електронне видання] / Якимчук А. Ю. – Рівне : НУВГП, 2021. – 13 с.

Укладач: Якимчук А. Ю., доктор економічних наук, професор.

Схвалено на засіданні кафедри державного управління,
документознавства та інформаційної діяльності.

Протокол № 2 від «04» листопада 2020 р.

Затверджено рішенням групи забезпечення
Протокол № 2 від «04» листопада 2020 р.

Відповідальний за випуск: Тихончук Л. Х., д.держ.упр., доцент, в.о.
завідувача кафедри державного управління, документознавства та
інформаційної діяльності.

Керівник групи забезпечення
спеціальності

Антонова С. Є.

© А. Ю. Якимчук, 2021

© НУВГП, 2021

ЗМІСТ

Вступ.....	3
1. Мета і завдання виконання практичних занять.....	4
2. Тематика практичних занять.....	5
Тема 1. Економічний зміст та значення регіонального бюджету.....	5
Тема 2. Складання проекту регіонального бюджету.....	5
Тема 3. Формування доходної частини регіонального бюджету.....	6
Тема 4. Видаткова частина регіонального бюджету.....	6
Тема 5. Розгляд та затвердження регіонального бюджету.....	6
Тема 6. Виконання регіонального бюджету.....	6
Тема 7. Контроль фінансових органів за виконанням регіонального бюджету.....	7
3. Тематика самостійної роботи.....	7
4. Методи навчання.....	8
5. Оцінювання знань студентів.....	9
6. Розподіл балів за формами контролю.....	10
7. Список рекомендованої літератури.....	11

1. Мета і завдання виконання практичних занять

Проведення практичних занять із дисципліни «Формування регіонального бюджету» розраховано на студентів, які навчаються за освітньо-кваліфікаційними програмами підготовки бакалаврів. Основною *метою* вивчення дисципліни «Формування регіонального бюджету» є формування у бакалаврів системи базових знань з теорії функціонування бюджетної системи регіону, ознайомлення їх з методикою розрахунку основних бюджетних показників, а також теорією і практикою здійснення бюджетного процесу на регіональному рівні. Основними *завданнями* навчальної дисципліни є:

- вивчення основних понять, категорій, систем, алгоритмів дисципліни «Формування регіонального бюджету»;
- ознайомлення з процесом складання, розгляду та затвердження регіональних бюджетів;
- вивчення основних показників, що характеризують стан бюджетної системи регіону;
- вивчення процесу формування доходної та видаткової частини місцевих бюджетів;
- набуття практичних навичок розв'язання практичних задач у сфері аналізу структури регіонального бюджету;
- визначення економічного змісту та значення бюджету для соціально-економічного розвитку регіонів;
- вивчення порядку контролю за виконанням місцевих бюджетів;
- формування у студентів умінь творчого пошуку резервів поліпшення показників бюджетної ефективності при формуванні регіонального бюджету.

Після вивчення дисципліни бакалаври повинні *знати*:

- принципи організації бюджетної системи України;
- методику формування бюджетів на регіональному рівні;
- показники стану та використання регіонального бюджету;
- показники визначення бюджетної ефективності;

Бакалаври повинні *уміти*:

- розраховувати показники, що характеризують стан, формування та ефективність регіонального бюджету;
- складати бюджет регіону на основі методичних рекомендацій;
- визначати та аналізувати фінансові показники регіональних бюджетів.

2. Тематика практичних занять

Модуль 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО БЮДЖЕТУ

Тема 1. Економічний зміст та значення регіонального бюджету.

Мета: ознайомити студентів із поняттям, структурою, змістом бюджетної системи України, основними нормативно-законодавчими актами, що регулюють здійснення бюджетного процесу.

Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.

Питання для обговорення:

1. Сутність управління бюджетом.
2. Бюджет як основний фінансовий план регіонів та його місце в системі фінансових планів.
3. Зміст, необхідність та призначення регіонального бюджету.
4. Роль і функції регіонального бюджету.

Тема 2. Складання проекту регіонального бюджету.

Мета: ознайомити студентів із процесом складання регіонального бюджету, порядком оформлення документації та процесом затвердження регіонального бюджету.

Норма часу (за навчальною програмою): 4 год.

Питання для обговорення:

1. Організація бюджетного процесу на регіональному рівні.
2. Підготовча робота зі складання проекту регіонального бюджету.
3. Характеристика основних етапів складання місцевих бюджетів.
4. Порядок складання селищних, міських і районних бюджетів.

Тема 3. Формування доходної частини регіонального бюджету.

Мета: вивчення основних джерел формування доходної частини бюджетів, основних видів податків та їх розщеплення між різними рівнями бюджетної системи.

Норма часу (за навчальною програмою): 4 год.

Питання для обговорення:

1. Класифікація доходів місцевих бюджетів.
2. Структура доходів регіонального бюджету.
3. Бюджетна класифікація.
4. Формування доходної частини обласних бюджетів.

5. План відрахувань від загальнодержавних податків у місцеві бюджети.
6. Формування доходної частини міських бюджетів.
7. Формування доходної частини районних та селищних бюджетів.

Тема 4. Видаткова частина регіонального бюджету.

Мета: ознайомити студентів із порядком використання бюджетних коштів за різними статтями витрат, нормативи витрат.

Норма часу (за навчальною програмою): 4 год.

Питання для обговорення:

1. Методи і види бюджетного фінансування.
2. Роль і місце видатків у процесах суспільного відтворення.
3. Види видатків та їх класифікація.
4. Поточні видатки та видатки розвитку.
5. Порядок розмежування видатків між регіональними бюджетами.

Модуль 2. ЗАТВЕРДЖЕННЯ І ВИКОНАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО БЮДЖЕТУ ТА КОНТРОЛЬ ЗА ЇХ ВИКОНАННЯМ

Тема 5. Розгляд та затвердження регіональних бюджетів.

Мета: ознайомити студентів із процесом розгляду та затвердження регіонального бюджету, та контролем за їх виконанням, рухом документації щодо виділення коштів на рахунках Держказначейства України.

Норма часу (за навчальною програмою): 4 год.

Питання для обговорення:

1. Послідовність розгляду регіонального бюджету.
2. Порядок затвердження регіонального бюджету.
3. Розгляд та затвердження обласних бюджетів.
4. Розгляд та затвердження міських бюджетів.
5. Розгляд та затвердження районних і селищних бюджетів.

Тема 6. Виконання регіонального бюджету.

Мета: ознайомити студентів із процедурою виконання регіонального бюджету, процесом виділення коштів та формуванням звітів про використання держбюджетних коштів.

Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.

Питання для обговорення:

1. Організація роботи з виконання бюджету.

2. Касове виконання бюджету.
3. Організація роботи з виконання обласного бюджету.
4. Організація роботи з виконання міського бюджету.
5. Організація роботи з виконання районного та селищного бюджету.

Тема 7. Контроль фінансових органів за виконанням регіонального бюджету.

Мета: ознайомити студентів із здійсненням контролю за виконанням регіонального бюджету з боку контрольних фінансових органів.

Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.

Питання для обговорення:

1. Організація міжбюджетних відносин.
2. Організація касового виконання регіонального бюджету через Державне казначейство.
3. Державне управління бюджетною системою регіонів.

3. Тематика самостійної роботи

Модуль 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО БЮДЖЕТУ

Тема 1. Економічний зміст та значення регіональних бюджетів.

Питання для самостійного вивчення:

1. Сутність управління бюджетом.
5. Бюджет як основний фінансовий план регіонів та його місце в системі фінансових планів.
6. Зміст, необхідність та призначення регіонального бюджету.
7. Роль і функції регіонального бюджету.

Тема 2. Складання проектів регіональних бюджетів.

Питання для самостійного вивчення:

5. Організація бюджетного процесу на регіональному рівні.
6. Підготовча робота зі складання проекту регіонального бюджету.
7. Характеристика основних етапів складання місцевих бюджетів.
8. Порядок складання селищних, міських і районних бюджетів.

Тема 3. Формування доходної частини регіонального бюджету.

Питання для самостійного вивчення:

8. Класифікація доходів місцевих бюджетів.
9. Структура доходів регіонального бюджету.
10. Бюджетна класифікація.
11. Формування доходної частини обласних бюджетів.
12. План відрахувань від загальнодержавних податків у місцеві бюджети.
13. Формування доходної частини міських бюджетів.
14. Формування доходної частини районних та селищних бюджетів.

Тема 4. Видаткова частина регіонального бюджету.

Питання для самостійного вивчення:

6. Методи і види бюджетного фінансування.
7. Роль і місце видатків у процесах суспільного відтворення.
8. Види видатків та їх класифікація.
9. Поточні видатки та видатки розвитку.
10. Порядок розмежування видатків між регіональними бюджетами.

Модуль 2. ЗАТВЕРДЖЕННЯ І ВИКОНАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ БЮДЖЕТІВ ТА КОНТРОЛЬ ЗА ЇХ ВИКОНАННЯМ

Тема 5. Розгляд та затвердження регіональних бюджетів.

Питання для самостійного вивчення:

6. Послідовність розгляду регіонального бюджету.
7. Порядок затвердження регіонального бюджету.
8. Розгляд та затвердження обласних бюджетів.
9. Розгляд та затвердження міських бюджетів.
10. Розгляд та затвердження районних і селищних бюджетів.

Тема 6. Виконання регіонального бюджету.

Питання для самостійного вивчення:

6. Організація роботи з виконання бюджету.
7. Касове виконання бюджету.
8. Організація роботи з виконання обласного бюджету.
9. Організація роботи з виконання міського бюджету.
10. Організація роботи з виконання районного та селищного бюджету.

Тема 7. Контроль фінансових органів за виконанням регіонального

бюджету.

Питання для самостійного вивчення:

1. Організація міжбюджетних відносин.
2. Організація касового виконання регіонального бюджету через Державне казначейство.
3. Державне управління бюджетною системою регіонів.

4. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Основними методами навчання є: лекції, тренінги, ситуаційні завдання, ділові ігри, практичні завдання, наукова робота, провокаційні запитання.

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Оцінювання результатів *поточної роботи* (завдань, що виконуються на практичних, семінарських, лабораторних, індивідуальних заняттях та консультаціях, результати самостійної роботи студентів) проводиться за такими критеріями:

Розрахункові завдання, задачі, лабораторні роботи (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Ситуаційні вправи, конкретні ситуації та інші завдання творчого характеру (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% – завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки не системного характеру;

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Підсумкові оцінки з навчальної дисципліни «Формування регіонального бюджету» виставляються студентам за сумарною кількістю набраних балів, отриманих в результаті поточного контролю.

Позитивні оцінки виставляються тільки тим студентам, які виконали всі види навчальної роботи, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни і набрали за результатами поточного контролю не менше 60 балів.

6. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ЗА ФОРМАМИ КОНТРОЛЮ

Розподіл балів, що присвоюються студентам для заліку та за виконання курсової роботи представлено відповідно в табл. 1 та 2. Шкала оцінювання за ECTS представлена в табл. 3.

Таблиця 1

Розподіл балів за формами контролю

Модуль 1. Поточне тестування							Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2			
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	
5	15	15	15	15	15	15	100

Т – тема лекційного заняття.

Таблиця 2

Розподіл балів, що присвоюється студентам
за виконання курсової роботи

Пояснювальна записка	Захист роботи	Сума
до 60	до 40	100

Підсумкове оцінювання знань студентів проводиться за шкалою, що наведена у табл. 3.

Шкала оцінювання за ECTS

Кількість балів	Курсова робота	Оцінка за національною шкалою	Рівень знань
90-100 балів	відмінно	зараховано	Високий (творчий)
82-89 балів	добре	зараховано	Достатній (конструктивно-варіативний)
74-81 балів	добре	зараховано	
64-73 балів	задовільно	зараховано	Середній (репродуктивний)
60-63 балів	задовільно	зараховано	
35-59 балів	незадовільно	незараховано з можливістю повторного складання	Низький (рецептивно-продуктивний)
1-34 балів	незадовільно	незараховано з обов'язковим повторним вивченням курсу	

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА**Методичне забезпечення**

Методичні вказівки 06-14-101М до виконання курсової роботи з навчальної дисципліни «Формування регіонального бюджету» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» денної та заочної форм навчання [Електронне видання] / А.Ю. Якимчук. – Рівне: НУВГП, 2020. – 48 с.

Базова література

1. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року, № 2456-VI.
2. Миронова Т. Л., Добровольська О. П., Процай А. Ф., Колодій С. Ю. Управління розвитком регіону : навчальний посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2006. 328 с.

3. Податковий кодекс України. Постатейний коментар. У 2-х частинах. Частина друга / Під редакцією М. Кучерявенка. Право : 2011. 1128 с.
4. Теліпко В., Азаров М. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України : навчально-методичний посібник. ЦУЛ, 2011. 480 с.
5. Чвалюк А. М. Правові основи формування державного бюджету України : монографія. КНТ, 2011. 224 с.
6. Сорока М. П., Якимчук А. Ю. Формування регіонального бюджету : навчальний посібник. Рівне : НУВГП, 2013. 212 с.

Допоміжна література

7. Афанасьев Мст. П., Кривоногов И. В., Беленчук А. А. Бюджет и бюджетная система. Учебник. 2-е изд. Юрайт, 2011. 777 с.
8. Боровков П. С., Бреслав Е., Глухов Е., Добровольский Е. Ю., Карабанов Б. М. Бюджетирование: шаг за шагом. Питер : 2011. 480 с.
9. Василик О. Д. Державні фінанси України : підручник. Київ, 2003. 365 с.
10. Закон України "Про Державний бюджет України на 2012 рік" № 4202-VI від 22 грудня 2011 р. *Фінанси України*. 2011. № 12. С.3–67.
11. Кириленко О. П. Місцеві бюджети України (Історія, теорія, практика). Київ : НІОС, 2000. 384 с.
12. Налоговые системы зарубежных стран / Под ред. проф. Черника Д. Г. М. : Закон и право, ЮНИТИ, 1997. 191 с.
13. Павлюк К. В. Фінансові ресурси держави. К. : НІОС, 1998. 173 с.
14. Тиницкий В. М. Казначейское дело : учебное пособие. КноРус. : 2010. 152 с.
15. Фільштейн Л. М. Фінанси України : навчальний посібник. Кіровоград : Державне Центрально-Українське видавництво, 1994. 164 с.
16. Ширкевич Н. А. Местные бюджеты. М. : Финансы и статистика, 1991. 112 с.
17. Якимчук А. Ю. Удосконалення процесу формування бюджету регіону та підвищення ефективності використання коштів. *Вісник НУВГП*, 2010. Випуск 3. С. 188– 195.

Інформаційні ресурси

1. Репозиторій Національного університету водного господарства та природокористування. URL: <http://er3.nuwm.edu.ua/> (дата звернення 04.01.2021).
2. МОН України. Нормативна база. URL: <http://www.mon.gov.ua>. (дата звернення 04.01.2021).
3. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського. Електронний фонд. URL: <http://www.nbuv.gov.ua> (дата звернення 04.01.2021).
4. Наукова бібліотека НУВГП (інформаційні ресурси у цифровому репозиторії). URL: <http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka> (дата звернення 04.01.2021).
5. Нормативно-правове і програмно-методичне забезпечення організації навчального процесу у ВНЗ України. URL: <http://www.znz.edu-ua.net> (дата звернення 04.01.2021).
6. Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека. Електронний фонд. URL: <http://litopys.com.ua/places/b-bl-oteki/r-vnenska-o,lasna-un-versalna-naukova-b-bl-oteka/> (дата звернення 04.01.2021).
7. Стандарти вищої освіти за усіма рівнями вищої освіти. URL: <http://education-ua.org/ua/artickes/689-standarti-vishchoji-osviti> (дата звернення 04.01.2021).